

ΕΚΛΕΚΤΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΤΗΣ ΜΑΡΣΕΛ ΤΙΝΑΙ^ο

ΠΩΣ ΠΑΝΤΡΕΥΤΗΚΑ ΤΗ ΤΖΟΥΛΙΑ

Στους τοίχους κρεμόντουσαν ένα σωρό έργα του ζωγράφου μας.

Ο Μορανζέλ έφερε το χέρι στην ώμορφη γενειάδα του και, με μια λάμψη ευθυμίας στα γαλάζια μάτια του —μάτια τοπογράφου, που απ' το πολύ κύτταγμα της φύσεως έπληραν μια άνταυγεια απ' την γαλήνη του ουρανού και απ' την διαφάνεια του νερού— έπρεπε γυρίζοντας προς έμας:

— Έκείνη την εποχή, ήμουν είκοσιτριών χρονών. Είχα μαλλιά Σεραφείμ —δέν είν' έτσι, κυρία Μορανζέλ;— τριανταφυλλένιο πρόσωπο κοριτσιού και μια άπεραντη δειλία. Έννοείται, ήμουν φτωχός σαν τον Ίώβ, περήφανος σαν τον Άρταμπάν κι' εύρισκα ότι οί ζωγράφοι, τὰ μέλη του Ίνστιτούτου, ήσαν μπογιατζήδες. Θα έπρεπε να βλέπαμε τὰ έργα μου της εποχής εκείνης: ήσαν τόσο σκοτεινά, τόσο άγρια, τόσο επαναστατικά, όσο γλυκός και γαλήνιος ήμουν εγώ ο ίδιος... "Α! εύτυχώς συνήλθα γρήγορα απ' την καλλιτεχνική εκείνη τρέλλα μου... Η παλέττα μου φωτιζόταν σιγά-σιγά όσο ή ύπαρξίς μου σκοτεινίαζε...

Κατοικούσα στην προκουαία Μαλακαί, σε μια σοφίτα που την είχα βαφτίσει άτελιέ. Εκεί, κερδίζοντας μερικές δεκάρες με την ζωγραφική λιθογραφιών, ζούσα ήρωικά με ψωμοτύρι.

Τις Κυριακές, έπαιρνα και κανένα λουκάνικο, όταν τὰ έσδα της έβδομάδος πήγαιναν καλά.

Νεοφερμένος από την έπαρχία μου δεν ήξερα κανένα, εκτός από τους συναδέλφους μου του άτελιέ... Ούτε ή παραμικρή γκριζέττα δεν φαινόταν στον όρίζοντά μου... Ζούσα σαν άσκητής! Η μητέρα μου μου είχε συστήσει να πάω να βρω μερικούς φίλους δικούς της, τους Φρανσατώ, «έγκατεστημένους στην πρωτεύουσα», καθώς έλεγε. Μά εγώ δεν τους έδινα καμμιά σημασία. Τους θεωρούσα έπαρχιώτες, άστούς, ανθρώπους μακαρίους, χορτασμένους Φιλισταίους... Έξ άλλου, τὰ ρούχα μου είχαν πειά τέτοια χάλια, ώστε δεν ήμουν για έπισκέψεις...

Την πρωτοχρονιά εκείνου του χρόνου, μοιράστηκα με μερικούς συναδέλφους μου τις λιχουδιές που μου είχε στείλει ή μητέρα μου: διάνο ψητό, γλυκίσματα, πηττα της πατρίδας μου κλπ... Γλεντούσαμε λοιπόν με κέφι, όταν ξεαφνα ο θυρωρός ανέβηκε επάνω και μου έφερε μια έπιστολή... Τι ήταν αυτό; Οί φίλοι της μητέρας μου, οί Φρανσατώ, είδοποιημένοι απ' αυτήν, έξεδήλωναν την έπιθυμία να με γνωρίσουν και με προσκαλούσαν στο σπίτι τους, στην όδο Άρχειών, για τὰ Θεοφάνεια, για τὸ κόψιμο της πηττας.

Μέσα στη σκέψι μου, έβλεπα κιόλας τὸ σαλόνι τους με βελούδα καφέ και μπλέ, τις λάμπες στολισμένες με χάρτινους σκούφους, όμοιους με τὸν βαμβακερό που θά φορούσε ο οίκοδεσπότης. Έβλεπα χοντρές κυρίες με τουρνούρια, νεαρές δεσποινίδες με μουσελίνα που τραγουδούσαν ρομάντσες, ένῳ γερασμένοι πειά συμβολαιογράφοι έπαίζαν γουίστ, πίνοντας συγχρόνως σιρόπι από γκροζέιγ.

Ήταν ωστόσο άδύνατον ν' άρνηθῶ. Δεν ήθελα να ντροπιάσω την οικογένειά μου, περνώντας για άγροίκος. Έγκαρτέρησα λοιπόν κι' αποφάσισα να πάω στους Φρανσατώ.

Έν πρώτοις, έπρεπε να φροντίσω για τὸ ντύσιμό μου.

Η μαμά μου είχε χαρίσει μια σεβασμιά ρεντιγκότα, της μόδας του 1820, ένα από τὰ οικογενειακά έκείνα ένδύματα που, όπως και τὰ έπιπλα, περνούν από πατέρα σε γυιό, χωρίς να φθείρυνται. Μά, τὸν περασμένο μήνα, για να πληρώσω τὸ νοίκι μου, είχα πάει την πατριαρχική ρεντιγκότα μου στο ένεχυροδανειστήριο, απ' όπου δεν έλπίζα, για πο-

λύ καιρό, να την πάρω.

»Ένας φίλος μ' έβγαλε από την δύσκολη θέση μου. Έίχε ένα μπλέ φράκο που, όπως έλεγε, δεν έκανε άσχημη έντύπωση κάτω από τὰ φῶτα. "Αν κι' αυτό τὸ ρούχο μου έρχόταν λίγο στενό στους ώμους και κοντό πίσω, ωστόσο τὸ φόρεσα τὸ βράδυ τῶν Θεοφανείων, αφού προηγουμένως έβαλα ένα γιλέκο κίτρινο, δῶρο άλλου φίλου μου, κι' έβριξα τὰ ξανθά μαλλιά μου σε μπούκλες πίσω... "Εμοιαζα έτσι μ' έναν Άλφρέδο ντε Μυσσέ φτωχό, μά νέο, γιατί ή ψυχή μου ήταν τόσο νεανική όσο και τὸ πρόσωπό μου... Αυτό σὰς φαίνεται άπίθανο; Σὰς όρκίζομαι πὼς ήταν.

Στις έννέα ή ώρα άκριβῶς, παρουσιαζόμουν στο σπίτι του κ. και της κ. Φρανσατώ, εισοδηματιῶν, που είχαν άποσπρη από τὸ εμπόριο, αφού έκαναν μεγάλη περιουσία.

Φανταστήτε την είσοδό μου σ' ένα μεγάλο σαλόνι Λουδοβίκου 16ου με μπουαζερι, έπιπλωμένο με τὸ φριχτό γούστο του 1860: βελούδα γκρενά, στολίδια χρυσά. Τὸ είχα φανταστή πολύ καλά αυτό τὸ σαλόνι, εκτός από τὸ χρώμα τῶν βελούδων τους και είχα φανταστή επίσης καλά τὸν κ. Φρανσατώ, ένα σοβαροφανή κύριο, με κοιλίτσα, που φορούσε, σαν τὸν βασιλέα Λουδοβίκο-Φίλιππο, γραβάτα με τριπλό γύρο.

Είχα φανταστή ακόμα και την κ. Φρανσατώ με τὸ μπλέ-παδὸν φόρεμά της, με τὰ βραχιόλια της και με τὸ φτερό μαραμπού που έπεφτε από τὸν κῶτσο της στους όλοστρόγγυλους ώμους της. Και ή μαμάδες με τὰ τουρνούρια, κ' ή δεσποινίδες με τις μουσελίνες ήσαν κι' αυτές επίσης εκεί, καθώς κ' οί παλαιοί συμβολαιογράφοι, τὸ γουίστ, τὸ σιρόπι γκροζέιγ και τὸ απαραίτητο φλάουτο ένός ύπαλλήλου του ληξιαρχείου, ο οποίος σημείωνε μεγάλο «σουζέ» στις κυρίες με την μουσική του και τὰ καλαμπούρια του.

Μπήκα μέσα, χαίρέτσα, άπάντησα άδέξια στα καλόβολα λόγια τῶν Φρανσατώ και, μόλις ο πρώτος χορός άρχισε στο σαλόνι, γλύστρησα ανάμεσα απ' τὸς παίκτες του γουίστ ως τὸ πιάνο, που φαινόταν σαν να μου προσέφερε καταφύγιο.

Προστατευμένος απ' αυτό τὸ όργανο, καθισμένος σε μια χαμηλή καρέκλα, παρακολουθούσα την έπίσημη αυτή δεξίωση και νοσταλγοῦσα την σοφίτα μου, τὸς συναδέλφους μου και τὰ κάστανα που, αυτή την ώρα, θά ψήναμε στο τζάκι μου, μακριά από τις άστικές έσπερίδες και τις ώραιές λευκές και τριανταφυλλένιες δεσποινίδες, που δεν είχαν έρθει για μένα.

Καθώς έκανα αυτές τις σκέψεις, άρχισα να κυττάζω την δεσποινίδα που καθόταν στο πιάνο... Πρὸς μεγάλη μου έκπληξι, είδα πὼς δεν άνακατευόταν καθόλου στους χορούς. Καρφωμένη στο πιάνο της, σαν ένας έρυθρόδερμος στὸν πάσσαλο του μαρτυρίου, δεν κουραζόταν να παίξει καντρίλλιες, μαζούρκες, βάλς, πολονέζες κτλ... Ωραία δουλειά, μά την αλήθεια!...

Και κινένας δεν πήγαινε να την άποσπάση απ' τὸ κатарαμένο αυτό πιάνο!

Και όμως, ήταν χαριτωμένη, ώμορφη μάλιστα! Ήταν μια απ' αυτές τις καστανές που έχουν τή χάρι τῶν ξανθῶν, την λουλουδένια έπιδερμίδα τους, τή λάμψη τῶν ματιῶν και τὸ πονηρὸ χαμόγελο τῶν μελαχροινῶν.

Ήταν είκοσι χρονῶν τὸ πολύ. Είχε λεπτὸ σῶμα, σφιγμένο σ' ένα πολύμετρο γκριζο άνοιχτὸ φόρεμα, λαϊμὸ υπέροχο που έβγαίνει από ένα δαντελλένιο περιλαίμιο και τὰ πιὸ ώμορφα χέρια του κόσμου, χωρίς δαχτυλίδια όμως και χωρίς βραχιόλια...

Διάβολε! Κοντὰ σ' αυτή την κοπέλλα, έπαφα πειά να νοσταλγῶ τὰ κάστανά μου και την σοφίτα μου. "Αν ήμουν πιὸ τολμηρός, θά την προσκαλούσα να χορέψουμε μαζύ. Μά τὸ φράκο μου ήταν πολὺ στενό κι' όχι πολὺ καινούργιο και αν έκανα καμμιά άπότομη κίνηση, δεν ήταν καθόλου άπίθανο να σχιστῆ από πάνω ως κάτω στη ράχη!

Ποιά ήταν αυτή ή νέα κόρη; Καμμιά φτωχή συγγένισσα τῶν Φρανσατώ, χωρίς άλλο.

Όχι, ήταν άπλοῦστατα ή δεσποινίς Τζούλια Λειρέλ, πιανίστρια έπαγγελματίας, που κέρδιζε την φτωχική άμοιβή τῶν 6 φράγκων, κάνοντας τὸς άστούς να χορεύουν σὺν γυναιξί και τέκνοις.

Μια λέξις της κ. Φρανσατώ με πληροφορήσε για όλ' αυτά και, από τή στιγμή εκείνη, έννοιωσα να μεγαλώνη ή συμπάθειά μου για την δεσποινίδα Τζούλια, δυναμωμένη από ένα αίσθημα κοινῆς μνησικακίας. Αυτή κι' εγώ, παρι-

στάναμε, ανάμεσα σ' όλους αυτούς τους συμβολαιογράφους, τους εισοδηματίες, τους εμπόρους, τις γυναίκες τους και τις δεσποινίδες τους, την φτωχή Τζούλια, την περιφρονημένη, την κακοντυμένη, την τέχνη την εξόριστη ανάμεσα στους Φιλισταίους!

»Μεταξύ των χορών, στα ελιγόστιγμα διαστήματα, ξεθάρρεψα τόσο ώστε να τολμήσω ν' απευθύνω το λόγο στην Τζούλια, που κανένας δεν την πρόσεχε. Μου απάντησε με απλότητα, μ' αξιοπρέπεια, με μιά ωμορφη χάρι που συμπλήρωσαν την γοητεία της σε μένα.

»Γοητευμένος, ένθουσιασμένος δεν συλλογιζόμουν πειά παρά τα καστανά μαλλιά της Τζούλιας, τα γκρίζα της μάτια —υπέροχα μάτια, μα την αλήθεια, που σκοτεινίαζαν ώστε να φαίνονται μαύρα κάτω απ' τα κατεβασμένα κρόσια των βλεφαρίδων της και που ιριδιζαν γαλαζωπά στο φως... Γύριζα τις σελίδες του τετραδίου της μουσικής της, της μιλούσα, την έθαύμαζα...

»Έφτασα μέχρι του σημείου της τόλμης... "Α! αυτό, ή κ. Φρανσατώ δεν μου το συχώρεσε ποτέ... Σε μιά στιγμή, καθώς ένας υπηρέτης περνούσε, κρατώντας ένα δίσκο, άρπαξα ένα ποτήρι με σιρόπι και το πρόσφερα στη Τζούλια —γιατί την αποκαλούσα κιόλας «Τζούλια» μέσα στην καρδιά μου...

»Όλο το σαλόνι μας κύτταζε. 'Η κ. Φρανσατώ είχε αρχίσει να μετανοή για την πρόσκλησί της... 'Η Τζούλια φαινόταν στενοχωρημένη και φοβισμένη, εύτυχισμένη ωστόσο από μιά ακούσια εύτυχία.

»Για να δώση ένα τέλος σ' αυτό το σκάνδαλο, ή οικοδέσποινα παρακάλεσε τους καλεσμένους της να περάσουν στην τραπεζαρία. Τα ζευγάρια σχηματίστηκαν. 'Η Τζούλια, φυσικά, έμεινε μόνη πίσω. Χωρίς να συλλογιστώ, χωρίς να λυπηθώ το φράκο μου, όρμω και της προσφέρω το υπράτσο μου...

»Θεέ μου! φάνηκε πώς το ύφασμα έτριξε... Πλάνη! Το μπλέ ύφασμα, προικισμένο με μιά καινούργια άντοχη από κάποιον θεό που ήθελε να με σώση από την γελοιοποίησι, αντίσταθηκε ένεργητικά...

»Στην τραπεζαρία, γύρω από ένα απέραντο τραπέζι, οι προσκαλεσμένοι καθόντουσαν μπροστά στα φλυτζάνια του καφέ και της σοκολάτας, τις φρουτιέρες και τα πιάτα με τα πτι-φούρ.

»'Η Τζούλια ήταν κοντά μου, ή υπέροχη Τζούλια... Και κουβεντιάζοντας, ξεχνούσαμε τον πάγο που απλωνόταν γύρω μας, την σιωπηλή έπίκρισι των βλεμμάτων, την αποδοκιμασία που μεγάλωνε από στιγμή σε στιγμή.

»Από την κουβέντα έμαθα πώς ή Τζούλια ήταν είκοσι χρονών, πώς ήταν όρφανή, φτωχή κι' ότι ζούσε δυστυχισμένα στο σπίτι μιάς γρηάς θείας της, που την εκμεταλλευόταν. Της διηγήθηκα κι' έγω την άσκητική ζωή μου, τα όνειρά μου, τις ελπίδες μου...

»Και έξαφνα ό χρυσοστόλιτος υπηρέτης μας πρόσφερε, σ' ένα μεγάλο πιάτο, δυο κομμάτια βασιλόπηττας... τα δυο τελευταία κομμάτια...

»Τί ώραία, τί μοσκοβολημένη βασιλόπηττα!... Πήρα το κομμάτι μου και το δάγκωσα... Μά λίγο έλειψε να σπάσω το δόντι μου... Είχα βρή το χρυσό νόμισμα, φίλοι μου, το φλουρί... "Ημουν ό βασιληάς της γιορτής έγω, ό μποέμ με το παληό φράκο...

»Μιά μεγάλη σιωπή απλώθηκε στην τραπεζαρία. 'Εγώ τότε σηκώθηκα, έρριξα ένα συγκινημένο βλέμμα στις δεσποινίδες και στις μαμάδες τους κι' έπειτα, γυρίζοντας προς την Τζούλια, της είπα δίνοντάς της και το νόμισμα:

— Δεσποινίς... εύδοκήστε να μου κάνετε την τιμή... να το δεχθήτε...

»'Εκείνη έγινε κατακόκκινη. "Έκανε μιά κίνηση, σαν να ήθελε ν' άρνηθώ, μα δεν άρνήθηκε. Δέχτηκε το νόμισμα που καθιέρωνε την έφήμερη βασιλεία μας και μου φάνηκε ότι της είχα δώσει εκεί, μπροστά σε όλους, τον άρραβώνα μας!

»'Ωστόσο οι Φρανσατώ δεν ήσαν καθόλου ευχαριστημένοι... "Έκαναν κάτι μούτρα!... Συλλογιστήτε λοιπόν!... Θα μπορούσε περίφημα, αντί για μένα, να είχε βρή το νόμισμα ένας άλλος, κάποιος νεαρός κύριος, μέλλον δικηγόρος ή συμβολαιογράφος και να διαλέξη ως βασίλισσά του μιά από τις τρεις δεσποινίδες Φρανσατώ... Μά, βρίσκοντάς το έγω, είχα ματαιώσει σχεδόν ένα γάμο.

»Τό σουπέ τελείωσε σε μιά θλιβερή σιωπή και, σιγά-σιγά, οι καλεσμένοι άρχισαν να φεύγουν.

»'Αποχαιρέτησα τους Φρανσατώ, οι όποιοι, έννοείται, δεν μου είπαν να ξαναπάω. Καθώς διευθυνόμουν προς την πόρτα, άκουσα την κ. Φρανσατώ να φωνάζη την Τζούλια. "Η ήθελε να της μιλήση ιδιαίτερα...

»Μιά μεγάλη άνησυχία με κυριεύσε...

»'Εξω ή νύχτα ήταν παγωμένη... 'Η Τζούλια λοιπόν θα ξαναγύριζε μόνη, στις δυο ή ώρα το πρωί, στής θείας της που κατοικούσε στην άλλη άκρη του Παρισιού; Κι' άρχισα να φαντάζωμ την Τζούλια, την αξιολάτρευτη Τζούλια, να πέφτη σε χέρια κακοποιών... "Όχι, δεν θα το άνεχόμουν αυτό...

»Τρύπωσα στο βαθούλωμα μιάς πόρτας, άποφασισμένος να παρακολουθήσω την ωμορφη πιανίστρια, να την συνοδεύσω από μακριά με σεβασμό, να την υπερασπιστώ, αν παρουσιαζόταν ανάγκη.

»'Επειτ' από μιά στιγμή είδα την βασίλισσα της καρδιάς μου να παρουσιάζεται... Και στο σεληνόφως είδα πώς το πρόσωπό της ήταν πολύ χλωμό... πώς τα μάτια της έλαμπαν... Έλαμπαν τόσο που θα ώρκιζόταν κανείς πώς είχε κλάψει...

»Σάν κλέφτης, άρχισα να την παρακολουθώ από μακριά... Καθώς έφτασε σε κάποια γέφυρα, στάθηκε έξαφνα κι' άκούμπησε τους άγκώνες της στο κρηπίδωμα...

»'Άκουσα τότε ένα λυγμό...

»Αυτή τη φορά δεν κρατήθηκα πειά κι' έτρεξα κοντά της. Φαντάζεστε την όργη της Τζούλιας, τον τρόμο της, την αγανάκτησί της. Του κάκου προσπαθούσα να της δικαιολογηθώ, να της ζητήσω συγγνώμη. 'Εκείνη έλεγε όλοένα:

— Ντροπή, κύριε, ντροπή... 'Εξ αιτίας σας, ή κ. Φρανσατώ μου έκοψε τα μαθήματα που έδινα στις κόρες της. Για μιά άνοησία έχασα το ψωμί μου... Κι' έσεις τολμάτε να με παρακολουθήτε τη νύχτα, τη στιγμή που είμαι μόνη κι' άνυπεράσπιστη. Είνε φριχτό, κύριε, είνε άνάξιο του καλού και τιμίου νέου που νόμισα πώς είστε...

»Δυσκολεύτηκα πολύ να την κάνω να μ' άκούση, να με καταλάβη... Τα κατάφερα ώστόσο... "Όταν φτάσαμε σπίτι της, ή Τζούλια δεν έκλαιγε πειά...

»Την άλλη μέρα, παρουσιάστηκε ό ίδιος στη γρηά θείας της. Μετά ένα μήνα, έγραφα στην μητέρα μου μιά μεγάλη έξομολόγησι και της ζητούσα την άδεια να παντρευτώ τη Τζούλια... Μετά ξέη μήνες, με την βοήθεια μιάς μικρής κληρονομίας, παντρεύτηκα την Τζούλια... Οι Φρανσατώ δεν ήρθαν στο γάμο μας».

»Ο ζωγράφος Μορανζέλ, τελειώνοντας την διήγησί του, έδωσε το χέρι στην γυναίκα του που χαμογελούσε με δάκρυα στα μάτια.

Την κύτταξε καλά και ψιθύρισε συγκινημένος:

— Τα καστανά μαλλιά άσπρισαν, μα τα γκρίζα μάτια δεν άλλαξαν... ούτε κ' ή καρδιά, βασιλίσσά μου...

»'Αρπαξα ένα ποτήρι και το πρόσφερα στη Τζούλια...